

Molen "De Hoop" te Sint Philipsland

Toen het in 1487 bedijkte Sint Philipsland in 1532 voorgoed verloren ging, zal het tot 1645 duren voordat het huidige Sint Philipsland werd bedijkt door enige heren die het eigendom van de schorren hadden verworven. Zoals indertijd gebruikelijk was, kregen bedijkers van opwassen van de landsheer en later van de Staten van Zeeland ook het recht een korenmolen te bouwen. Een kerk, een kade en een molen waren belangrijke vestigingsfactoren voor bewoners.

Ook op het verloren gegane Sint Philipsland stond een molen. Rond 1900 is een oude molensteen teruggevonden op een bergje dat bij de hoeve Oudeweg 10 bij de westelijke zeedijk lag. De molen zou dan hebben gestaan in de nabijheid van het verdronken dorp dat vermoedelijk in de omgeving van de Stelhoeve moet worden gezocht.

In 1645 werd bepaald dat alle inwoners hun koren door de molen van de ambachtsheerlijkheid zouden moeten laten malen zodra die was gebouwd. Kort daarna is deze inderdaad verrezen op de hoek van de Zuid- en Oostdijk bij de uitwateringssluis. Hoog op de dijk was de windvang van het maalwerktuig optimaal. Op een kaart van 1653 is de molen, een open standerdmolen, getekend. Onder aan de dijk aan de Voorstraat werd een woning gebouwd voor de molenaar (nu nr. 43). Daarachter verrees een

Vroeger was in de molen het volgende gedicht aanwezig:

*Die wat weet te zeggen van het mijne,
die gaat naar huis en beziet het zijne.
Vindt hij het zijne zonder gebreken,
dan komt hij over het mijne spreken.
Al had ik Salomo's wijsheid en Simons gewin,
Zo kan ik niet malen naar iedermans zin.
Ik sta hier op den berg, wat kan ik meerder wenschen
dan zegen van de Heer en neering van de menschen .*

zogenaamde mekoven dat wil zeggen een oven voor gemeenschappelijk gebruik die bestemd was voor het bakken van brood.

In de loop der jaren hebben de ambachtsheren van Sint Philipsland de molen regelmatig onderhouden. Zo zijn in 1697 de roeden vernieuwd. Drie jaar later werd een nieuwe as aangebracht. De pachtermolenaar moest een vierde deel van de kosten betalen. Het nodige materiaal kwam vaak uit Dordrecht.

De ambachtsheerlijkheid hield de molen in eigendom en verpachtte deze, meestal voor een periode van vijf of zeven jaar. Van het maalloon kon de pachter niet rondkomen. Veelal was de molenaar ook sluiswachter en veerman op het veer naar Nieuw-Vossemeer en de Heense slikken dat eveneens door de ambachtsheren werd verpacht.

In 1722 was duidelijk dat de molen zijn langste tijd had gehad. Na adviezen van molenmaker Jan van den Bos maakte timmerman Cornelis Huysman twee jaar later een bestek voor een nieuwe molen. De Goesse timmerman Pieter Oostdijk voerde het werk in 1724 uit

voor bijna 2000 gulden. Voor zover bekend is dit de huidige molen. Het is een typisch Zeeuwse achtkant, een kleine grondzeiler waarvan de romp op teerlingen is geplaatst.

De toenmalige molenaar was Cornelis Mol. Met de in de molen aanwezige balans, schalen en gewichten konden de eilandbewoners ook hun andere goederen wegen. In 1732 werd Willem Meyer de nieuwe molenaar. Hij was de eerste van een lange reeks Meijers die het molenaarsvak uitoefenden.

De ambachtsheren bleken aan het eind van de 18e eeuw steeds minder geneigd genoeg te nemen met het exploitatietekort van de molen. In 1797 bezocht molenaar Willem Meyer, een zoon van de voorgaande Meyer, ambachtsheer mr. J.W. Schorer in Middelburg. Er werd overeenstemming bereikt. Voor 4200 gulden werd de molenaar eigenaar van de molen, het molenhuis en de bakkeet. In het contract was verder bepaald dat de molen bij een eventuele brand binnen twee jaar moest worden herbouwd.

Door de bedijking van de Anna Jacobapolder in 1847 is het grondgebied van Sint Philipsland meer dan verdubbeld. De molenaar zal toen meer werk hebben gekregen. In 1903 hebben de toenmalige molenaars W. en J.L. Meijer onder aan de Oostdijk een maalderij gesticht die werd aangedreven door een petroleummotor. Deze is tot de watersnood van 1953 in gebruik geweest. De laatste beroepsmolenaar was C.M. Meijer. Op hoge leeftijd stopte hij in 1969 met het bedrijfsmatig malen van graan voor veevoeder en menselijke consumptie. Twee jaar later werd de molen verkocht aan de gemeente die deze blikvanger niet wilde missen. De molen was toen al in slechte staat.

Na restauratie door molenmaker A. Doornbosch uit Adorp (Groningen) kon deze in oktober 1972 weer draaien.

In het kader van de verhoging van de zeedijken langs de Oosterschelde en de daarmee in verbinding staande wateren zijn ook de dijken van Sint Philipsland verhoogd. In verband hiermee is de molen in 1980 ruim een meter opgevijseld. De laatste restauratie in 2009, waarbij ook de beide roeden zijn vervangen, is uitgevoerd door Molenmakersbedrijf Verbij Hoogmade B.V.

De over de Krabbenkreek van verre zichtbare molen draait zo nu en dan. Sinds 1979 laat J.J. Reijngoudt, die met de kleindochter van de laatste beroepsmolenaar is gehuwd, hier de wieken draaien.

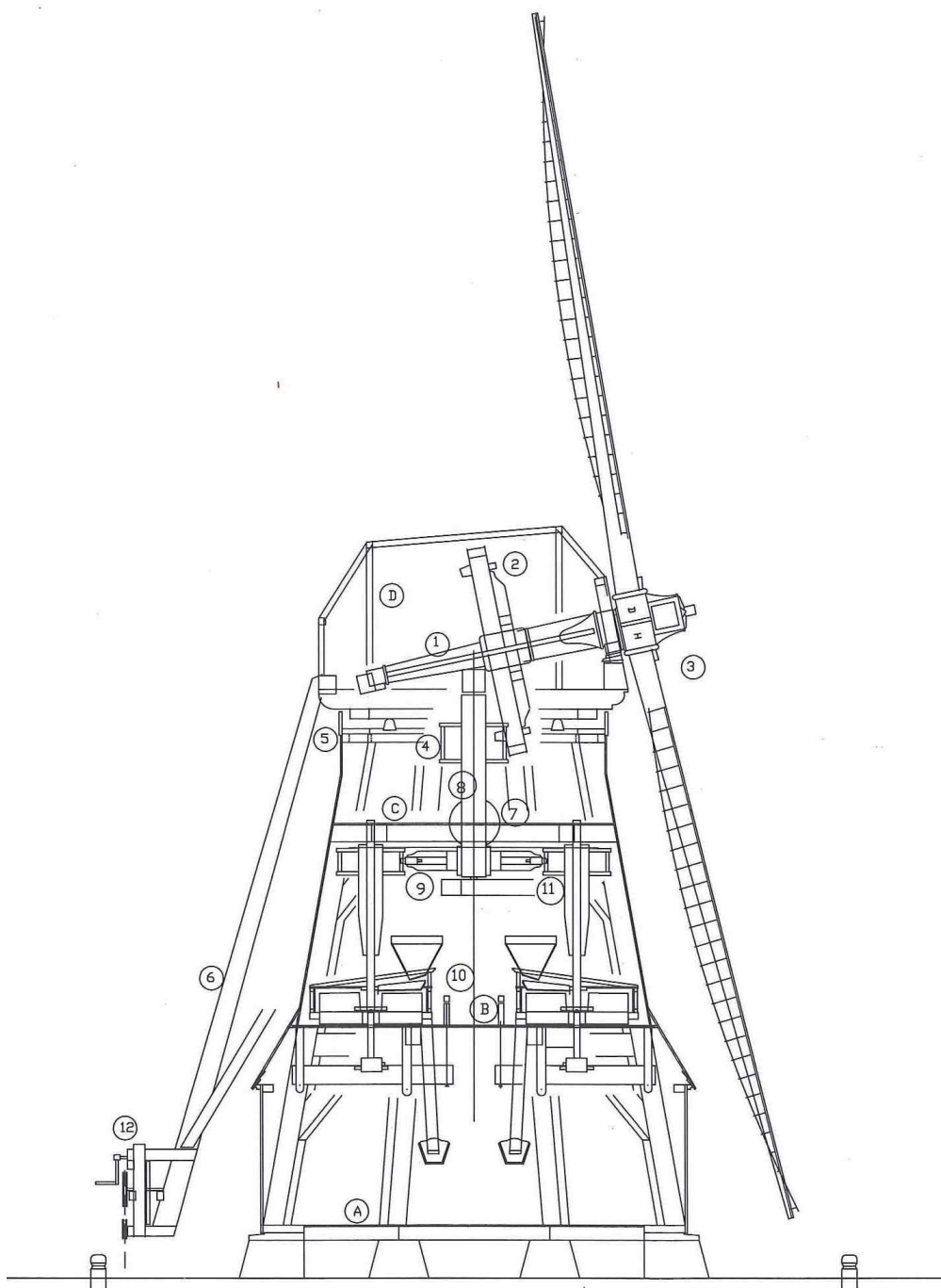
Technische gegevens:

Type:	Zeeuwse achtkantige houten grondzeiler bouwjaar 1724
Functie:	korenmolen
Vlucht:	17,60 m
Wiekvorm:	oorspronkelijk Oud Hollands met uitneembare windborden
Vang:	gewone of Vlaamse blokvang
Kruiwerk:	neuten of slakken kruiwerk
Diameter:	grondvlak 5,35 m, kuip 3,21 m
Inrichting:	1 koppel vijftiender blauwe stenen 1 koppel vijftiender kunststenen 1 buil
Zolders:	2
In bedrijf:	tot eind 1969

Verklaringen:

1. Bovenas
2. Boven- of vang wiel
3. Wieken
4. Bonkelaar
5. Neuten kruiwerk
6. Staartbalk
7. Luiwerk
8. Koningsspil
9. Spoorwiel
10. Steenkoppel
11. Steenspil met schijfloop
12. Kruilier

- A - Maalzolder
B - Steenzolder
C - Kapzolder
D - Kap

(2009)

Literatuur:

- M. van Hoogstraten, De molens van Zeeland, 1972.
H. Uil, Sint Philipsland; eiland in de Zeeuwse delta, 1987.
W. Staat, Zeeuwse molens, 1991.